

Przygotowanie uczniów technikum fryzjerskiego do egzaminu zawodowego z kwalifikacji FRK.03 – metody, narzędzia i wyniki dydaktyczne

Opracowała: Katarzyna Jończyk

KIELCE 2025

SPIS TREŚCI

Wstęp

1. Charakterystyka egzaminu FRK.03-projektowanie i wykonywanie fryzur..... 4
2. Metody i narzędzia dydaktyczne wykorzystywane w przygotowaniu uczniów technikum fryzjerskiego do egzaminu zawodowego..... 5
3. Efekty działań dydaktycznych i analiza osiągnięć uczniów w kontekście egzaminu zawodowego..... 8
4. Wnioski i rekomendacje w dalszej pracy dydaktycznej w zakresie przygotowania uczniów do egzaminu z kwalifikacji FRK.03..... 8

Zakończenie

BIBLIOGRAFIA

Streszczenie

Artykuł przedstawia metodykę przygotowania uczniów technikum fryzjerskiego do egzaminu zawodowego z kwalifikacji FRK.03. Analizowane są metody dydaktyczne, narzędzia edukacyjne oraz wyniki uczniów. Zwrócono uwagę na praktyczne aspekty kształcenia, projektowanie fryzur oraz rolę nauczyciela zawodu. Przedstawione rekomendacje mogą posłużyć do doskonalenia procesu nauczania w zakresie przedmiotów zawodowych fryzjerskich.

Słowa kluczowe: fryzjerstwo, egzamin zawodowy, FRK.03, projektowanie fryzur, dydaktyka zawodu

Wstęp

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie stanowi dla uczniów technikum fryzjerskiego nie tylko formalne zakończenie etapu edukacyjnego, ale przede wszystkim pierwszy poważny sprawdzian umiejętności praktycznych, które będą decydować o ich dalszej karierze zawodowej. Jako nauczyciel przedmiotów zawodowych dostrzegam, że skuteczne przygotowanie ucznia do egzaminu wymaga czegoś więcej niż tylko przekazania wiedzy. To proces, w którym kluczową rolę odgrywają dobrze dobrane metody dydaktyczne, indywidualne podejście oraz systematyczna praca oparta na znajomości standardów egzaminacyjnych.

W artykule pragnę podzielić się doświadczeniem z wieloletniej pracy w zawodzie nauczyciela, w tym sprawdzonymi rozwiązaniami dydaktycznymi, które wdrożyłam w swojej pracy, przygotowując uczniów do egzaminu z kwalifikacji FRK.03. Moim celem jest pokazanie, jak odpowiednio zaplanowany i przemyślany proces dydaktyczny może realnie wpłynąć na efekty kształcenia oraz zawodową przyszłość młodego człowieka.

W procesie przygotowania uczniów do egzaminu zawodowego szczególnie istotne jest wypracowanie przez nich umiejętności samodzielnego analizowania treści arkusza i planowania działań w oparciu o wymagania egzaminacyjne. Dlatego w swojej praktyce dydaktycznej regularnie stosuję analizę przykładowych zadań egzaminacyjnych oraz kart oceny.

1. Charakterystyka egzaminu FRK.03-projektowanie i wykonywanie fryzur

Egzamin zawodowy FRK.03 przeprowadzany jest zgodnie z:

- Rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego¹.
- Informacją o sposobie organizacji i przeprowadzania egzaminu zawodowego obowiązującą w roku szkolnym 2024/2025, opublikowaną przez Centralną Komisję Egzaminacyjną².

Egzamin zawodowy z kwalifikacji FRK.03 – projektowanie i wykonywanie fryzur, składa się z dwóch części: teoretycznej i praktycznej.

Część teoretyczna odbywa się na komputerach, ma formę testu jednokrotnego wyboru – 40 pytań, z których co najmniej 50% musi zostać rozwiązanych poprawnie (minimum 20 punktów), aby zdać tę część.

Pytania obejmują:

- bezpieczeństwo i higiena pracy,
- zasady BHP i ochrony środowiska,
- podstawy fryzjerstwa,
- pielęgnację włosów i skóry głowy,
- narzędzia i preparaty fryzjerskie,
- podstawy komunikacji z klientem i przedsiębiorczości.

Część praktyczna polega na opracowaniu projektu realizacji usługi fryzjerskiej – wyłącznie w formie pisemnej i graficznej, bez wykonywania usługi na główce treningowej. Uczeń otrzymuje opis zadania egzaminacyjnego i musi:

- przygotować projekt wykonania usługi fryzjerskiej zgodny z wymaganiami zawartymi w arkuszu,
- dokładnie przeczytać i przeanalizować treść zadania egzaminacyjnego,
- zaplanować dobór narzędzi, preparatów i technik wykonania,
- sporządzać szkice i rysunki fryzur,
- dobierać fryzury do stylu i opisu klienta,
- projektować kształty zarostu męskiego dostosowane do cech osobistych i wskazań modowych,
- wykonać kompletną dokumentację zabiegu fryzjerskiego.

Aby uzyskać wynik pozytywny z części praktycznej, uczeń musi zdobyć minimum 75% punktów możliwych do zdobycia.

¹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000991>

² https://www.oke.waw.pl/wp-content/uploads/OKE_WARSZAWA/EZ/EZ_2019/Harmonogramy_komunikaty_i_informacje_2019/Komunikaty_2024/6.-2025_PP2019_Informacja-_o_EZ-19-VIII-2024.pdf

Ten typ egzaminu wymaga od ucznia zarówno rozumienia teorii i technologii fryzjerstwa, jak i wyobraźni przestrzennej, estetyki oraz umiejętności formułowania koncepcji usług na piśmie i w formie graficznej. Wymaga także precyzji, spokoju i pracy z dokumentacją egzaminacyjną.

2. Metody i narzędzia dydaktyczne wykorzystywane w przygotowaniu uczniów technikum fryzjerskiego do egzaminu zawodowego

W przygotowaniu uczniów technikum usług fryzjerskich do egzaminu zawodowego niezbędne jest stosowanie zróżnicowanych metod dydaktycznych, które łączą przekazanie wiedzy teoretycznej z rozwijaniem umiejętności analizy, planowania i projektowania usług fryzjerskich. Egzamin ten wymaga bowiem od ucznia nie tylko znajomości technologii fryzjerskiej, lecz także zdolności do samodzielnego opracowania koncepcji i jej przedstawienia w formie pisemnej oraz graficznej.

W swojej praktyce dydaktycznej szczególnie skuteczne okazały się metody aktywizujące, takie jak: analiza przypadków (case study), metoda projektu, praca w grupach zadaniowych oraz ćwiczenia z przykładowymi arkuszami egzaminacyjnymi. W klasach programowo najwyższych regularnie prowadzę tzw. treningi egzaminacyjne, w trakcie których uczniowie pracują na kopiach rzeczywistych arkuszy egzaminacyjnych opublikowanych przez CKE. Pozwala to nie tylko na oswojenie się z formą egzaminu, ale też na rozwój umiejętności logicznego planowania i zarządzania czasem pracy.

Jedną z wyżej wymienionych metod, które sprawdzają się w pracy z uczniami klas fryzjerskich, jest **analiza przypadku** (ang. case study). Polega ona na analizowaniu konkretnych, realistycznych sytuacji zawodowych i podejmowaniu decyzji na ich podstawie. Uczniowie otrzymują opis klienta wraz z fotografią, charakterystyką urody oraz oczekiwaniami względem fryzury. Na tej podstawie muszą zaprojektować stylizację, dobrać techniki i uzasadnić swoje wybory.

Metoda ta pozwala ćwiczyć analizę potrzeb klienta, przewidywanie efektów zabiegów oraz przygotowanie dokumentacji projektowej. W praktyce szkolnej może być wykorzystywana także jako zadanie zaliczeniowe lub forma oceny kształtującej.

Metoda projektu umożliwia uczniowi samodzielne przejście przez pełen proces twórczy: od koncepcji do wykonania fryzury. Projekt obejmuje elementy planowania, dokumentowania, rysunku technicznego, fotografii i refleksji własnej. Może dotyczyć np. stworzenia fryzury na pokaz mody, ślub czy imprezę okolicznościową.

Tego typu działania rozwijają nie tylko zdolności manualne, ale również poczucie odpowiedzialności za efekt końcowy, estetykę wykonania oraz umiejętność argumentowania swoich decyzji. Uczniowie prezentują swoje prace, co dodatkowo wzmacnia ich kompetencje komunikacyjne i poczucie sprawczości.

Zadania grupowe pozwalają uczniom nie tylko dzielić się obowiązkami, ale również obserwować różne style pracy i wspólnie rozwiązywać problemy. Praca w grupach zadaniowych – np. przy projektowaniu kolekcji fryzur tematycznych – sprzyja kształtowaniu postaw takich jak odpowiedzialność, współpraca czy umiejętność rozwiązywania konfliktów. Jest to forma szczególnie przydatna przy przygotowaniach do wydarzeń zewnętrznych (pokazy, konkursy, targi), a także w symulacjach pracy w salonie fryzjerskim.

Niezastąpioną metodą przygotowującą bezpośrednio do egzaminu zawodowego są tzw. **treningi egzaminacyjne**. Polegają one na regularnym rozwiązywaniu przykładowych arkuszy praktycznych i pisemnych w warunkach maksymalnie zbliżonych do rzeczywistego egzaminu. Uczniowie uczą się interpretować polecenia, planować czas pracy, wykonywać zadania krok po kroku i prowadzić dokumentację egzaminacyjną.

Taka forma pracy pozwala nie tylko oswoić stres, ale też rozpoznać swoje mocne i słabe strony, co staje się podstawą do samodzielnej pracy.

Jednym z ważnych narzędzi dydaktycznych, szczególnie w aspekcie projektowania usług fryzjerskich, jest rysunek zawodowy. Uczniowie uczą się odwzorowywać głowę klienta, zaznaczać linie cięcia strzyżenia, kierunki czesania, struktury pasm oraz w sposób umowny prezentować gradację koloru-czyli stopniowe przejście tonów od jaśniejszego do ciemniejszego. Regularne ćwiczenia z zakresu rysunku zawodowego rozwijają precyzję i umiejętność prezentacji koncepcji.

Inspiracją do tego typu działań są m.in. publikacje Zuzanny Sumirskiej, które podkreślają znaczenie czytelnej i estetycznej prezentacji pomysłu fryzjerskiego w formie rysunku. Praca z rysunkiem uczy nie tylko wyrażania pomysłów, ale i komunikowania się z klientem oraz innymi członkami zespołu stylistów.

Nowoczesna dydaktyka zawodowa nie może pomijać znaczenia pracy indywidualnej z uczniem. W mojej praktyce wykorzystuję indywidualne konsultacje, podczas których analizujemy postępy, rozpoznajemy potrzeby i wyznaczamy cele do osiągnięcia. Dodatkowo uczniowie wypełniają krótkie ankiety samooceny – np. w zakresie gotowości do egzaminu, znajomości procedur, pewności w projektowaniu. Wyniki omawiamy w atmosferze wsparcia i konstruktywnej informacji zwrotnej (feedbacku). Poniżej przedstawiono przykłady ankiety, którą można wykorzystać w swojej pracy.

ANKIETY SAMOOCENY UCZNIA – PRZYGOTOWANIE DO EGZAMINU ZAWODOWEGO FRK.03

Projektowanie i wykonywanie fryzur

Ankieta samooceny nr 1: Gotowość do egzaminu FRK.03

Imię i nazwisko ucznia:

Klasa:

Data wypełnienia:

Instrukcja: Oceń swoją gotowość do egzaminu zawodowego zaznaczając odpowiedź przy każdym pytaniu.

Skala ocen:

1 – Zdecydowanie nie

2 – Raczej nie

3 – Nie mam zdania.

4 – Raczej tak

5 – Zdecydowanie tak

Lp.

Pytanie

Ocena (1–5)

Lp.	Pytanie	Tak	Nie	Nie jestem pewien/na
1	Znam wymagania egzaminu FRK.03.	☐	☐	☐
2	Potrafię pracować pod presją czasu.	☐	☐	☐
3	Potrafię poprawnie wykonać każde z zadań praktycznych.	☐	☐	☐
4	Umiem zaplanować pracę zgodnie z poleceniem egzaminacyjnym.	☐	☐	☐
5	Czuję się dobrze przygotowany/a do części pisemnej egzaminu.	☐	☐	☐

Ankieta samooceny nr 2: Znajomość procedur egzaminacyjnych

Lp.	Pytanie	Tak	Nie	Nie jestem pewien/na
1	Wiem, ile czasu trwa egzamin praktyczny FRK.03.	☐	☐	☐
2	Wiem, jakie dokumenty muszę wypełnić podczas egzaminu.	☐	☐	☐
3	Znam zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni fryzjerskiej.	☐	☐	☐
4	Wiem, co należy zrobić, jeśli nie zrozumieć polecenia egzaminacyjnego.	☐	☐	☐
5	Znam symbole fryzjerskie zadania.	☐	☐	☐

Ankieta samooceny nr 3: Pewność w projektowaniu fryzur

Instrukcja: Zaznacz, jak często odnosisz się do poniższych stwierdzeń.

Lp.	Pytanie	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często	Zawsze
1	Potrafię wykonać rysunek zawodowy fryzury.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Umiejętnie dobieram fryzurę do typu urody i okazji.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Z łatwością tworzę koncepcje fryzur inspirowane trendami.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Potrafię uzasadnić swoje decyzje projektowe.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Czuję się pewnie, prezentując projekt fryzury przed grupą.	☐	☐	☐	☐	☐

Podpis ucznia:

Podpis nauczyciela prowadzącego:

Źródło: opracowanie własne

Ankieta nie tylko pomaga uczniom lepiej poznać siebie, ale też zwiększa ich motywację i odpowiedzialność za proces uczenia się. Istotnym elementem jest również kształtowanie postaw sprzyjających uczeniu się – takich jak systematyczność, samodzielność i odpowiedzialność za własne postępy. W tym celu prowadzę **indywidualne konsultacje**, analizę postępów ucznia oraz autoewaluację jego gotowości do egzaminu. Uczniowie po wypełnieniu ankiety samooceny, omawiają z nauczycielem w sposób wspierający i motywujący. Podczas rozmowy stosuję różne formy wsparcia – m.in. pytania coachingowe i refleksyjne, które pomagają uczniom samodzielnie określić swoje mocne strony i obszary do rozwoju (np. „Co w ostatnim czasie udało Ci się poprawić?”, „Co chciałbyś jeszcze doskonalić?”). Staram się akcentować postępy, a nie tylko braki, podkreślając pozytywne zmiany w pracy ucznia i doceniając jego zaangażowanie.

Wspólnie z uczniami ustalamy krótkoterminowe cele rozwojowe, które są konkretne i możliwe do osiągnięcia, co zwiększa ich poczucie sprawczości. W trakcie rozmowy udzielam informacji zwrotnej typu „feedforward”, wskazując, co uczeń może zrobić, aby osiągnąć jeszcze lepszy efekt w przyszłości.

W celu rozwijania umiejętności tworzenia projektów graficznych wykorzystuje także techniki wizualizacji i rysunku zawodowego. Podczas zajęć doskonalimy umiejętność tworzenia schematów fryzur, oznaczenia kierunku czesania, rozkładu długości pasm czy gradacji koloru. W tym zakresie dużą pomocą dydaktyczną są publikacje Zuzanny Sumirskiej, która zwraca uwagę na konieczność czytelnej i estetycznej prezentacji pomysłu fryzjerskiego w formie rysunku. Rysunki takie powinny być jednolite, czytelne i bez poprawek³. Dzięki takiej strukturze pracy uczniowie rozwijają nie tylko kompetencje zawodowe, ale również poczucie sprawczości i pewności siebie – co w kontekście egzaminu staje się czynnikiem sukcesu.

3. Efekty działań dydaktycznych i analiza osiągnięć uczniów w kontekście egzaminu zawodowego

Skuteczność podejmowanych przeze mnie działań dydaktycznych potwierdzają wyniki uczniów przystępujących do egzaminu zawodowego z kwalifikacji FRK.03, a także ich postawy oraz poziom zaangażowania w naukę zawodu. Praca z młodzieżą w technikum fryzjerskim pozwala mi obserwować, jak z biegiem czasu uczniowie nie tylko rozwijają umiejętności techniczne, ale także nabierają świadomości własnych kompetencji, uczą się odpowiedzialności zawodowej i nabywają umiejętności pracy projektowej. W ostatnich trzech latach wskaźnik zdawalności egzaminu FRK.03 wśród moich uczniów utrzymuje się na poziomie 100% w części praktycznej oraz 100% w części teoretycznej⁴.

Wysokie wyniki praktyki egzaminacyjnej potwierdzają skuteczność modelu przygotowania opartego na pracy z rzeczywistymi arkuszami, regularnych treningach rysunku projektowego i analizie wymagań CKE.

Warto zaznaczyć, że największe trudności uczniowie napotykają zwykle w zakresie opisu usługi fryzjerskiej językiem technologicznym – stąd szczególny nacisk w mojej pracy dydaktycznej kładę na rozwój kompetencji językowych i precyzyjnego formułowania wypowiedzi zawodowych. Pomocne są w tym opracowania Zuzanny Sumirskiej, które zawierają przykłady poprawnie skonstruowanych opisów usług, słownictwo branżowe oraz język schematyczny, z jakiego korzysta się w dokumentach egzaminacyjnych.

Dla uczniów z trudnościami edukacyjnymi stosuję również dostosowane arkusze próbne, z uproszczoną treścią polecenia i wsparciem graficznym. W ich przypadku sukcesem nie jest wyłącznie wynik egzaminu, ale przede wszystkim poczucie sprawczości zrozumienie procesu planowania usługi oraz nabycie umiejętności prezentowania własnych pomysłów.

Z satysfakcją obserwuję również, że część moich uczniów – po zdanym egzaminie – kontynuuje edukację zawodową, zapisując się na kursy doskonalące lub podejmując pracę w renomowanych

³ Wydawnictwo SUZI Zuzanna Sumirska, *Projektowanie fryzur. Nowoczesna stylizacja. Kolor, forma, styl. Kwalifikacja FRK.03*, Warszawa 2023.s. 151

⁴ *Obserwacja własna w pracy nauczyciela przedmiotów zawodowych w technikum fryzjerskim, lata 2021–2024.*

salonach fryzjerskich, co potwierdza skuteczność przygotowania nie tylko egzaminacyjnego, ale i zawodowego.

4. Wnioski i rekomendacje w dalszej pracy dydaktycznej w zakresie przygotowania uczniów do egzaminu z kwalifikacji FRK.03

Wieloletnia praca dydaktyczna z uczniami technikum fryzjerskiego prowadzi do refleksji, że efektywne przygotowanie do egzaminu zawodowego z kwalifikacji FRK.03 wymaga podejścia kompleksowego: łączącego wiedzę teoretyczną, kompetencje praktyczne, rozwój języka zawodowego oraz umiejętności projektowe. Najważniejszym czynnikiem warunkującym sukces ucznia jest systematyczna praca w toku całego cyklu kształcenia, a nie wyłącznie intensywna nauka w ostatnich miesiącach poprzedzających egzamin.

Analiza osiągnięć uczniów pokazuje, że szczególnie wartościowe są:

- regularna praca z arkuszem egzaminacyjnym,
- trening planowania usługi fryzjerskiej w ujęciu opisowym i graficznym,
- czytelne wzorce językowe i schematy wypowiedzi zawodowych,
- indywidualizacja procesu przygotowania, uwzględniająca możliwości ucznia.

Własna praktyka nauczycielska potwierdza, że nawet uczniowie o przeciętnych wynikach w nauce potrafią odnieść sukces egzaminacyjny, jeśli otrzymają konkretne narzędzia, wskazówki metodyczne oraz informację zwrotną dostosowaną do ich poziomu. Dlatego w dalszej pracy planuję kontynuować:

- tworzenie autorskich kart pracy do analizy arkusza,
 - wprowadzanie słowniczków branżowych z zakresu stylizacji fryzur,
 - realizację wewnętrznych egzaminów próbnych z oceną opisową,
- wdrażanie refleksji uczniowskiej poprzez dzienniki praktyk zawodowych i autoanalizę wykonanych projektów.

Zalecam również, aby w procesie nauczania fryzjerstwa szczególną uwagę zwracać na estetykę i funkcjonalność zapisu projektowego, ponieważ egzamin praktyczny z FRK.03 nie polega na wykonaniu usługi, lecz na zaplanowaniu jej w formie opisu i rysunku. To przesunięcie akcentów z „działania” na „planowanie” może stanowić wyzwanie, ale też kształtuje u uczniów kompetencje, które są niezwykle cenione w nowoczesnym rynku usług. Są to m.in. kompetencje wizualno-techniczne, kompetencje planowania i organizacji pracy czy chociażby myślenie projektowe.

W moim przekonaniu egzamin zawodowy, choć formalnie zamyka proces edukacji, staje się dla ucznia początkiem profesjonalnej drogi, a dobrze przygotowany projekt fryzury – wyrazem jego stylu, dojrzałości i świadomości zawodowej.

Zakończenie

Przygotowanie uczniów do egzaminu zawodowego z kwalifikacji FRK.03 to proces, który łączy teorię z praktyką i wymaga nie tylko szerokiej wiedzy technicznej, ale także umiejętności organizacyjnych i komunikacyjnych. Moje doświadczenie dydaktyczne pokazuje, że kluczowym elementem w skutecznym nauczaniu fryzjerstwa jest połączenie metod aktywizujących z indywidualnym podejściem do ucznia. Praca z młodzieżą w tym zakresie wymaga cierpliwości, systematyczności i elastyczności, zwłaszcza w obliczu zmieniających się wymagań egzaminacyjnych i nowych wyzwań stawianych przez rynek pracy.

Wnioski z dotychczasowej pracy dydaktycznej potwierdzają, że stałe doskonalenie metod nauczania i adaptowanie nowoczesnych narzędzi dydaktycznych przyczynia się do lepszego przygotowania uczniów do egzaminu, ale także do ich rozwoju zawodowego i osobistego. Podchodząc do egzaminu jako do procesu edukacyjnego, nie tylko kończącego cykl nauczania, lecz otwierającego drogę zawodową, możemy wpłynąć na kształtowanie dojrzałych, świadomych i kreatywnych specjalistów.

Bibliografia

Wydawnictwo SUZI, Zuzanna Sumirska, Projektowanie fryzur. Nowoczesna stylizacja. Kolor, forma, styl. Kwalifikacja FRK.03, Warszawa 2023.

2020<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000991>

<https://www.oke.waw.pl/wp>

content/uploads/OKE_WARSZAWA/EZ/EZ_2019/Harmonogramy_komunikaty_i_informacje_2019/Komunikaty_2024/6.-2025_PP2019_Informacja_o_EZ-19-VIII-2024.pdf

Katarzyna Jończyk